26. 7. 2013

ID: 91972

Určovací žaloba

V rámci řízení o určení členství navrhovatele v družstvu může soud - je-li to pro rozhodnutí ve věci potřebné - posoudit jako předběžnou otázku platnost převodu vlastnictví družstva k bytu, k němuž se tvrzená členská práva a povinnosti navrhovatele vztahují.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 3614/2012, ze dne 21.5.2013)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci navrhovatele A. Š., zastoupeného JUDr. J.V., advokátem, se sídlem ve V., za účasti 1/ M. P., 2/ I. P., 3/ J. P., všech zastoupených JUDr. L.S., advokátkou, se sídlem ve V., 4/ Stavebního bytového družstva V., se sídlem ve V., zastoupeného JUDr. F.N., advokátem, se sídlem ve V., a 5/ A. H., o určení členství v bytovém družstvu, vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 41 Cm 141/2009, o dovolání navrhovatele proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. ledna 2011, č. j. 8 Cmo 336/2010-98, tak, že usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. ledna 2011, č. j. 8 Cmo 336/2010-98, se ruší a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Usnesením ze dne 20. května 2010, č. j. 41 Cm 141/2009-51, Krajský soud v Ostravě určil, že navrhovatel je členem Stavebního bytového družstva V. (dále jen „družstvo“) s členskými právy a povinnostmi vztahujícími se k družstevnímu bytu v domě, (dále též jen „byt“, „bytová jednotka“) [výrok I.], a rozhodl o nákladech řízení [výroky II. - VI.].

Vrchní soud v Olomouci ve výroku označeným usnesením změnil usnesení soudu prvního stupně tak, že návrh o určení, že navrhovatel je členem družstva, zamítl (výrok první), a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (výrok druhý až šestý).

Soudy vyšly z toho, že:
1/ Dohodou ze dne 27. března 2006 převedl navrhovatel, jakožto člen družstva, svá členská práva a povinnosti v družstvu vztahující se k bytu na manžele I. a J. P. Téhož dne byl převod členských práv a povinností oznámen družstvu.
2/ I. a J. P. převedli dohodou uzavřenou dne 15. listopadu 2006 předmětná členská práva a povinnosti na M. P., který je následně dohodou ze dne 22. dubna 2009 převedl na nabyvatele A. H.
3/ Smlouvou o převodu vlastnictví bytu ze dne 3. června 2009 družstvo převedlo danou bytovou jednotku do vlastnictví A. H. Právní účinky vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí nastaly ke dni 1. července 2009.

Soud prvního stupně - konstatuje, že navrhovatel má na požadovaném určení naléhavý právní zájem, neboť bez tohoto určení by byla ohrožena jeho členská práva a povinnosti vztahující se k bytu - uzavřel, že dohoda o převodu členských práv a povinností ze dne 27. března 2006 je absolutně neplatná podle § 38 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“), neboť z provedených znaleckých posudků vyplynulo, že navrhovatel trpěl v rozhodném období duševní poruchou, která výrazně ovlivnila jeho rozpoznávací a ovládací schopnosti, a tudíž nebyl schopen posoudit následky předmětného právního úkonu.

Z uvedeného důvodu jsou pak dle názoru soudu prvního stupně absolutně neplatné též dohody

uzavřené dne 15. listopadu 2006 a 22. dubna 2009, neboť nikdo nemůže na jiného převést více práv, než má sám, pročež je absolutně neplatná rovněž smlouva o převodu vlastnictví k bytové jednotce na A. H. ze dne 3. června 2009.

Odvolací soud naproti tomu uvedl, že navrhovatel na požadovaném určení naléhavý právní zájem nemá, neboť v situaci, kdy bytová jednotka již není ve vlastnictví družstva, ale jiné osoby, by určení, že navrhovatel je členem družstva, na jeho právním postavení ničeho nezměnilo, resp. jeho postavení by zůstalo nadále nejistým, když určení jeho členství v družstvu neřeší v projednávané věci celý obsah a dosah sporného vztahu.

Stav právní nejistoty a ohrožení práv navrhovatele způsobuje skutečnost, že vlastnické právo k bytové jednotce svědčí dle zápisu v katastru nemovitostí třetí osobě (A. H.), nikoliv družstvu, avšak předpokladem úspěšnosti návrhu na určení, že navrhovatel je členem družstva s členskými právy a povinnostmi k (družstevnímu) bytu, je dle názoru odvolacího soudu zápis družstva jako vlastníka dané bytové jednotky v katastru nemovitostí. Dané změny zápisu v katastru nemovitostí lze přitom dosáhnout jen na základě soudního rozhodnutí, jímž bude družstvo určeno vlastníkem dané bytové jednotky, když v rámci takového řízení může být otázka členství v družstvu řešena jako otázka předběžná. Naléhavý právní zájem na určení této předběžné otázky proto – lze-li žalovat přímo na určení vlastnického práva – dán není.

Navrhovatel napadl rozhodnutí odvolacího soudu dovoláním, opíraje jeho přípustnost o ustanovení § 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř., uplatňuje přitom dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř. a navrhuje, aby rozhodnutí odvolacího soudu bylo zrušeno a věc byla vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Dovolatel nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, podle něhož nemá naléhavý právní zájem na určení, že je členem družstva. Namítá, že nemá jinou možnost, jak se domoci obnovení situace, kdy bude evidován jako člen družstva s členskými právy a povinnostmi k předmětnému bytu, než je podání návrhu na určení svého členství v družstvu.

Zpochybňuje závěr odvolacího soudu, podle něhož se má navrhovatel v dané situaci domáhat určení vlastnického práva družstva k bytové jednotce, zvažuje, zda by byl k podání takového návrhu vůbec aktivně legitimován, případně zda by soud nezamítl takový návrh z důvodu nedostatku naléhavého právního zájmu navrhovatele na tomto určení.

Dovolatel poukazuje rovněž na § 23 odst. 1 zákona č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů, konstatuje, že podle tohoto ustanovení by mohl žalobu o určení vlastnického práva družstva k bytové jednotce podat teprve tehdy, byl-li by pravomocně určen členem družstva, neboť nelze předpokládat, že tuto otázku by si soud posoudil jako otázku předběžnou v situaci, kdy v minulosti byl takový jeho návrh (napadeným usnesením odvolacího soudu) zamítnut.

Dovolatel poukazuje rovněž na skutečnost, že usnesení odvolacího soudu se dostalo do rozporu s rozsudkem Okresního soudu ve Vsetíně ze dne 23. září 2008, sp. zn. 11 C 67/2007, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 21. května 2009, sp. zn. 42 Co 94/2009, jimiž bylo určeno, že navrhovatel je výlučným nájemcem bytu, neboť pro navrhovatele tak vznikla neřešitelná situace, kdy se nemůže domoci určení svého členství v družstvu, i když mu svědčí právo nájmu daného bytu.

Dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř. a je i důvodné.

Jelikož z obsahu spisu nevyplývají žádné vady, k jejichž existenci dovolací soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), zabýval se Nejvyšší soud - v hranicích

právních otázek vymezených dovoláním - tím, zda je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř., tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Podle § 80 písm. c/ o. s. ř. žalobou (návrhem na zahájení řízení) lze uplatnit, aby bylo rozhodnuto zejména o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je-li na tom naléhavý právní zájem.

Tvrdí-li navrhovatel, že byl členem družstva a svá členská práva a povinnosti v družstvu převedl neplatně (tedy, že je členem družstva i nadále), má za situace, kdy s ním družstvo jako se svým členem nejedná, naléhavý právní zájem na určení svého členství v družstvu (srov. obdobně též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. února 2011, sp. zn. 29 Cdo 4323/2009, či ze dne 15. února 2012, sp. zn. 29 Cdo 4786/2010, jež jsou veřejnosti, stejně jako další rozhodnutí uvedená níže, dostupná na webových stránkách tohoto soudu), neboť jiným - pro ostatní účastníky závazným - způsobem se určení existence tohoto právního vztahu domoci nemůže.

V projednávané věci je přitom vyjasnění otázky členství navrhovatele v družstvu výchozí pro posouzení dalších právních vztahů účastníků (zejména otázky vlastnického práva k bytové jednotce), které se od tohoto vztahu odvíjejí.

Ani skutečnost, že družstvo po podání návrhu v projednávané věci převedlo vlastnické právo k bytové jednotce (družstevnímu bytu), k němuž se tvrzená členská práva a povinnosti navrhovatele v družstvu připínají, na osobu, kterou družstvo považuje za nabyvatele těchto členských práv a povinností, na existenci naléhavého právního zájmu navrhovatele na určení jeho členství v družstvu ničeho nemění. Zápisem vlastnického práva v katastru nemovitostí totiž soud není vázán v tom smyslu, že by nemohl jako předběžnou řešit otázku vlastnictví nemovitosti, resp. odchýlit se při posouzení otázky kdo je vlastníkem od stavu zapsaného v katastru (viz též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2011, sp. zn. 29 Cdo 1242/2010).

Mezi předběžné otázky, které bude soud v řízení o určení členství navrhovatele v družstvu posuzovat, tak může - vedle otázky platnosti převodů členských práv a povinností - patřit i otázka vlastnictví bytu, k němuž se členská práva a povinnosti připínají. Členskými právy a povinnostmi převáděnými dohodou podle § 229 a § 230 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, jsou totiž nejen práva, která příslušejí každému členu družstva a nepřipínají se ke konkrétnímu bytu či nebytovému prostoru, ale i individuální práva a povinnosti určená stanovami vztahující se ke konkrétnímu družstevnímu bytu (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. října 2006, sp. zn. 29 Odo 1378/2006, či ze dne 26. února 2008, sp. zn. 29 Odo 1101/2006).

Jinak řečeno, v rámci řízení o určení členství navrhovatele v družstvu může soud - je-li to pro rozhodnutí ve věci potřebné - posoudit jako předběžnou otázku platnost převodu vlastnictví družstva k bytu, k němuž se tvrzená členská práva a povinnosti navrhovatele vztahují.

Odvolacímu soudu lze přisvědčit potud, že řízení v projednávané věci neřeší celý obsah sporného vztahu mezi účastníky, neboť otázku vlastnického práva k bytové jednotce lze v tomto řízení vyřešit pouze jako otázku předběžnou. Je-li navrhovatel na svých právech ohrožen (též) zápisem jiné osoby jakožto vlastníka bytové jednotky v katastru nemovitostí, může se též domáhat určení vlastnického práva družstva k předmětné nemovitosti (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. června 1999, sp. zn. 2 Cdon 1690/97). Ani žaloba o určení vlastnického práva družstva k bytové jednotce však (sama o sobě) celý obsah sporného vztahu mezi účastníky rovněž neřeší, neboť primárně je nutné vyřešit otázku (ne)existence členského vztahu navrhovatele k družstvu. Závěr odvolacího soudu, podle něhož se výsledek řízení v projednávané věci do právního postavení navrhovatele promítnout nemůže, proto Nejvyšší soud nesdílí.

Právní posouzení věci odvolacím soudem tudíž není správné a dovolací důvod dle § 241a odst. 2

písm. b/ o. s. ř. byl uplatněn právem, pročež Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu podle § 243b odst. 2 věty za středníkem a odst. 3 o. s. ř. zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta druhá o. s. ř.).

Právní názor dovolacího soudu je pro odvolací soud závazný (§ 243d odst. 1 věta první a § 226 odst. 1 o. s. ř.).

V novém rozhodnutí odvolací soud znovu rozhodne i o nákladech řízení, včetně nákladů řízení dovolacího (§ 243d odst. 1 věta druhá o. s. ř.).

Rozhodné znění občanského soudního řádu, podle kterého Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm (do 31. prosince 2012), se podává z části první, čl. II., bodu 7. zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Náhrada škody zaměstnancem
- Likvidace dědictví
- Jistota
- Insolvenční řízení
- Exekuce
- Započtení
- Reorganizace
- Soudní poplatky (exkluzivně pro předplatitele)
- Spotřebitel (exkluzivně pro předplatitele)
- Správa společné věci (exkluzivně pro předplatitele)
- Správní řízení (exkluzivně pro předplatitele)